

DÜNYAYI ve KENDİMİZİ KORUMANIN 50 KOLAY YOLU

3R = Reduce, reuse, recycle: Azaltın, yeniden kullanın, geri dönüşümünü sağlayın

1. Reduce- Ailenizin haftalık alışverişini ve elektrik, su, yakıt vb. faturalarını gözden geçirin. Tüketiminizi tüm alanlarda *azaltmak* için çaba gösterin.
2. Reuse- Satın aldığınız her türlü eşyayı artık kullanılamayacak duruma gelene kadar (*yeniden, tekrar tekrar*) kullanın ya da ihtiyacı olan diğer kişilere ulaştırın. Çöpe atmayın.
3. Recycle- Çöpe atmamanın bir yolu *geri dönüştürmektir*. Kullanmadığınız bazı şeyleri cinslerine göre ayırarak tekrar kullanılabilmesi için gerekli işlemi göreceği yerlere ulaştırabilirsiniz.
4. Çöplerinizi ayırın. Belediyelerden telefonla ayrıştırılmış çöplerinizi almalarını isteyebilirsiniz. Plastik, cam, kâğıt, metal (teneke kutular, alüminyum folyo) vb. Pillerinizi mutlaka piller için ayrılan özel kutulara atınız.
5. Ağaç diki, bitki yetiştirin. Ağaçlar ve yeşil bitkiler fotosentez yaparak oksijen üretirler ve soluduğumuz havanın daha temiz olmasını sağlarlar. Ağaçlar ayrıca toprağın suyu tutmasına ve erozyonu önlemeye yardımcı olurlar.
6. Klima ve ısıtıcıların gereksiz kullanımını kısıtlayın. Evinizde ve otomobilinizde klimanızı zorunda kalmadıkça çalıştırmayın. Daha fazla ya da daha az giyinerek ortam sıcaklığına uyum gösterebilirsiniz. Restoran ve kafeler sokaklara ısıtıcı koyarak küresel ısınmayı hızlandırıyorlar.
7. Klima ve ısıtıcılar çalışırken pencereyi açmak da atmosferin ısınmasına neden olur.
8. Ampüllerinizi enerji tasarruflu, uzun ömürlü ampullerle değiştirin. Mümkünse floresan lamba kullanınız.
9. Enerji tasarrufu yapın. Kullanmadığınız suyu ve elektriği kapatın.
10. Çöplerinizi doğaya (sokaklara, denizlere vb.) asla atmayın. Atan kişileri uyarın.
11. Gürültünün de kirlilik olduğunu unutmayın. Gereksiz yere korna çalan sürücülerini uyarın.

12. Beslenme alışkanlıklarınızı değiştirin. Fast food tüketiminizi kısıtlayın. Sebze, meyve, et-süt ürünleri, tahıl ve baklagil içeren dengeli bir diyet uygulayın. Hem sağlığınız, hem çevremiz için ev yemeklerini tercih edin.
13. Yiyecek günlüğü tutun, sağlıklı beslenmeye özen gösterin.
14. Et endüstrisi hayvanları acımasız ve kötü koşullarda yetiştiriyor. Yalnızca ihtiyacımız olan miktarda et almalıyız, olanağımız varsa köyde ve çiftlikte yetişen hayvanların et ve ürünlerini tercih etmeliyiz.
15. Organik tarımı öğrenin, organik ürünleri tüketin.
16. Sebze, meyve gibi ürünlerin marketlerden çok yerel pazarlardan alınmasını sağlayın. Böylece hem yerel üreticilere destek olursunuz, hem de marketlerde satılan bu ürünlerin oraya getirilmesi ve paketlenmesi için harcanan fazladan enerjiyi durdurursunuz.
17. Alternatif enerji kaynaklarının kullanımını destekleyin. Günümüzde enerjimizin yarısından fazlasını fosil yakıtlardan elde ediyoruz. Güneş ve rüzgâr gibi yenilenebilir ve atmosfere karbon salımı olmayan enerji kaynaklarının kullanımını desteklemeliyiz.
18. Karbon tüketiminizi hesaplayın. Ulaşım, ısınma, barınma, eğlence (bilgisayar, televizyon vb.) gibi tüm ihtiyaçlarımız için enerjiye ihtiyaç duyarız. Enerji üretimini ise çoğunlukla fosil yakıtlardan sağlarız. Fazla ve gereksiz yere kullanılan enerji, doğaya daha fazla karbon salımı, dolayısıyla daha çok kirlilik ve küresel ısınma olarak geri döner. Kendi karbon tüketimimizi hesaplayarak bunu azaltmayı hedeflemeliyiz. Bu konuda ailenizden destek alabilirsiniz.
19. Çevre dostu araçları destekleyin. Çok fazla karbon salımı olan büyük araçlar ve cipler yerine şehir koşullarına uygun arabaları kullanmaları için ailenizi ikna edin.
20. Az karbon üreten araçlarla ulaşımı tercih edin. İstanbul-Ankara arasını uçak yerine otobüsle giderseniz %90, trenle giderseniz %94 oranında daha az karbon salımına neden olursunuz. Uçakla seyahat etmek çok fazla karbon üreteceğinden diğer yolları tercih ediniz.
21. Uygun mesafelere yürüyerek ya da bisiklet gibi motorsuz taşıtlarla gitmeyi tercih ediniz.
22. Mümkün olduğunca toplu taşımayı kullanın. Bu konuda ailenizi ikna edin. Böylelikle hem trafikteki yoğunluğu biraz azaltacak hem de kişisel karbon salımınızı büyük ölçüde azaltmış olacaksınız.
23. Tek kişi için araba çalıştırmamak için diğerleriyle birlikte organizasyon yapma konusunda ailenizle konuşun. Arkadaşlarınızla aynı arabada bir yere gitmek, markete komşunuzla birlikte gitmek, ailenizin iş arkadaşlarıyla (evleri yakınsa) arabaları dönüşümlü olarak kullanarak aynı arabada işe gitmeleri vb.
24. Aktif ve bilinçli olun. Küresel ısınma, çevre kirliliği, dünyamızı korumanın yolları gibi konuları araştırın, bilmediklerinizi sorun, öğrendiklerinizi başkalarına anlatın.

25. Çevrenizdekileri doğru davranmaları için yönlendirin, çevreye zarar verdiğini öğrendiğiniz firmaların yöneticilerine mektup yazın, çevreye zarar veren projelere karşı çıkın.
26. Okulunuzda ekoloji (çevre) kulübü kurulmasını talep edin. Belirli periyotlarda toplanarak faaliyette bulunun. Ailelerinizi de bu sürece katın. İlgilendiğiniz ve önemseydiğiniz konularda arkadaşlarınızla sohbet edin, onları da bilgilendirin, birlikte fikir üretin.
27. Evinizde ya da okulunuzda yeşil partisi düzenleyin. Dünya Günü'nü kutlayın. Bu partiye katılan arkadaşlarınızla çevre konusunda öğrendiklerinizi paylaşın, birlikte aktivite planları yapın.
28. Hafta sonunu ya da diğer tatilleri mümkün olduğunca doğada geçirin. Alışveriş merkezleri gibi kapalı alanlarda zaman geçirmek yerine doğa sporları, bisiklet, yürüyüş, piknik gibi etkinliklere katılın.
29. Kendi gübrenizi yapın. Evinizdeki sebze ve meyve artıklarını bir kabın içindeki toprağa gömerek ektiğiniz tohumların doğal gübre ile yetişmesiniz sağlayabilirsiniz.
30. Bardağınızı kullanır kullanmaz bulaşık makinesine koymayın, gün içinde saklayın ve tekrar kullanın.
31. Banyoda gereğinden fazla kalmayın, kısa duş alın. Dünyadaki su kaynakları küresel ısınma sebebiyle her geçen gün azalıyor. Elimizde olanları korumalıyız. Çünkü bunu yapmazsak ileride banyo yapma şansımız olmayabilir.
32. Alışverişte plastik torba yerine uzun süreli kullanılacak file ya da bez torba kullanınız. Plastik poşetlerin doğada kendi kendine yok olması çok uzun yıllar alıyor.
33. Mağazalardaki aşırı ambalaj kullanımını önlemek için hediyeleriniz için karton kutu ve ambalaj istemediğinizi söyleyin.
34. Kâğıt postanızı azaltın, ailenizin tüm faturaları için e-mail ve sms duyurusunu tercih edin.
35. Kâğıtların arka yüzünü de kullanmadan onları atmayın.
36. 6lı içecekleri bir arada tutan plastik, naylon poşet vb. hayvanların boğulmasına ve zehirlenmesine yol açabiliyor, bu tip atıkları keserek ve ayrıştırarak atmalıyız.
37. Artan yiyeceklerinizi atmayarak hayvanlara verin.
38. Eski binalarda kuş köşkları ve kuşlar için su içme bölümleri bulunurdu. Siz de ailenizden yardım alarak binanıza kuş evi yapabilirsiniz.
39. Değişen iklim koşulları nedeniyle pek çok canlının nesli tükeniyor, pek çok bitki ve hayvanın nesli tükendi. Pek çok tür ise tehlike altında. Tehlikedeki türleri öğrenerek onlar için neler yapabileceğimizi araştırmalıyız.
40. Hamburgercilerdeki köpük kutuların (Big Mac kutusu) ozona zarar verdiğini unutmayın.
41. Sprey deodorant kullanmayınız. Ailenize roll-on deodorant kullanmanın ozona daha az zarar vereceğini anlatınız. (CFC gazı)

42. Buzdolabı ve derin dondurucuların çevreye zarar verdiğini unutmayın, yiyecekleri mevsiminde yemeye özen gösterin.
43. Kullanmadığınız elektrikli/elektronik cihazların fişini mutlaka çekin. Cihazlar “stand by” modda veya kapalı iken de elektrik kullanıyorlar. Şarjı dolan cep telefonu, pil vb.yi prizden çıkarın.
44. Cep telefonu ve telsiz telefonların mümkün olduğunca az kullanın.
45. Yattığınız odada televizyon ve bilgisayar bulundurmayın.
46. Musluğunuz için arıtıcı olarak musluk suyu içebilirsiniz. Gün içinde plastik şişe kullanımınızı azaltmak için çelik ya da özel bir tür plastikten yapılan termoslardan kullanın.
47. Artık kullanmadığınız giysi, oyuncak ve eşyaları ihtiyacı olan diğer kişilere verin. Kardeşler ve kuzenler bazı şeyleri ortak kullanabilirler. İkinci el kullanımı moda haline getirebilirsiniz. Tanıdıklarınızla bir web sitesi oluşturarak artık kullanmak istemediğiniz eşyaları orada duyurabilirsiniz, böylelikle siteye üye olan diğer kişiler belki onlardan faydalanabilir. Belki siz de onların artık ihtiyaç duymadığı bazı şeyleri kullanmak isteyebilirsiniz. (Örn: Bebek arabası, bisiklet, abajur vb.)
48. Artık malzemeleri değerlendirin. Oyuncak yapın. Yaratıcılığınızı kullanın. Çok fazla oyuncak aldırılmayarak hem paranızı korumuş olursunuz hem de çevreyi korumaya yardım etmiş olursunuz. Artık kullanmadığınız oyuncakları mutlaka onlara ihtiyaç duyacak diğer çocuklara armağan ediniz.
49. Türkiye'nin farklı bölgelerinde artık kimsenin işine yaramayacağını düşündüğünüz eşyalarınıza ihtiyaç duyacak çocuklar yaşıyor. Biraz araştırma yaparak kendinize uzaklardan bir kardeş edinebilir ve onu destekleyebilirsiniz.
50. Bookcrossing-Gezici kitap: Gezici kitap uygulaması son birkaç yıldır dünyada oldukça yaygın. Siz ve aileniz de okuduğunuz ve beğendiğiniz kitapları yakınlarınıza verebilir, onlardan da bitirdiklerinde diğer kişilere vermelerini isteyebilirsiniz. Böylelikle bir kitabı pek çok kişi okuyabilir. Örneğin, 10 kişi normalde 10 ayrı kitap kullanacak iken bu durumda 10 kişi için 1 kitap yeterli oluyor.) Kitabın üzerine “gezici kitap” etiketi hazırlayarak gittiğiniz herhangi bir yerde bırakabilir, hiç tanımadığınız kişilere de kitabınızı ulaştırabilirsiniz.

HAZIRLAYAN
Özge AR

KAYNAKLAR

- Amsel, Sheri 2009, **365 Ways to Live Green: For Kids**. Adamsmedia, Massachusetts.
- de Rothschild, David **Global Warming Survival Handbook**.
- Gonençgil, Barbaros 2009, **İklim ve Biz**. İstanbul İli Çevre Koruma Vakfı, İstanbul.
- Javna, John 2009, **The New 50 Simple Things Kids Can Do to Save the Earth**. Andrews McMeel Publishing, Missouri.
- Schwartz, Linda 1990, **Earth Book for Kids**. The Learning Works, Inc., California.

